
Sluneční králové: 10 TOP exponátů objevených egyptology UK

Sluneční králové: 10 TOP exponátů objevených egyptology UK

Generace českých egyptologů a archeologů, kteří odkrývají památky v egyptském Abúsíru, snily, že své objevy reálně představí i českému publiku. Nikoliv jen na fotografiích či filmech, ale skutečně, takřka hmatatelně... Že je přivezou z Egypta do Česka. A ten sen se naplňuje. V Národním muzeu budou od 31. srpna do 7. února 2021 na výstavě [Sluneční králové](#) k vidění desítky starověkých artefaktů. Vědci Univerzity Karlovy z nich vybrali 10 výjimečných exponátů, jejichž snímky s odbornými komentáři poskytli magazínu Forum:

- **Tvář vezíra Ptahšepsese**

Co skrývá tvář Ptahšepsese, králova zetě a vezíra, jehož příběh je pro české egyptology i po letech neustálým zdrojem badatelské inspirace?

Výzkum ukázal, jak mocný tento muž a jeho rodina byli. Díky svému otci vyrůstal Ptahšepses na královském dvoře, a mohl se tedy denně setkávat s panovníkem, zastupujícím boha na zemi. Nakonec, s přispěním mocné rodiny, ale i díky svým osobním schopnostem dosáhl nejvyšší administrativní funkce v zemi a stal se vezírem. Za manželku mu byla dána jedna z dcer panovníka Niuserrea, princezna Chamerernebtj.

- **Popsané nádoby princezny Chekeretnebtj**

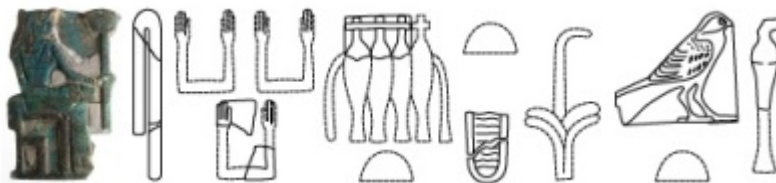

Princezna

Chekeretnebtj byla jednou z dcer panovníka Džedkarea. Překvapivě však byla pohřbena v Abúsíru a nikoliv u pyramidy svého otce v jižní Sakkáře.

Její pohřební výbava objevená týmem prof. Miroslava Vernera obsahovala tradiční travertinové modely nádobek. V tomto případě ovšem byly popsány názvy odkazujícími na symbolický obsah nádob. Ani jedna z nich totiž nebyla uvnitř vyvrtána. Přesto byly tyto nádoby „navěky a navždy“ symbolicky naplněny odpovídajícími tekutinami: vínem, pivem a vodou.

- **Fajánse ze zádušního komplexu Chentkaus II.**

Chentkaus II. je jednou ze dvou dosud doložených žen honosících se titulem „matka dvou králů Horního a Dolního Egypta“. Stejně jako jeden z jejích synů, panovník Raneferef, měla části svého zádušního chrámu zdobeny fajánsovými výplněmi. Tyto výplně mimo jiné dokládají i její neobvyklý titul, který kromě ní nesla ještě jedna královna z doby Staré říše, jež se, shodou okolností, také jmenovala Chentkaus a jejíž hrobka se nachází v Gíze. I její dva synové usedli jeden po druhém na egyptský trůn.

- **Socha panovníka Raneferefa**

Raneferef může být s trochou nadsázky označen za Tutanchamona Staré říše. I jeho jméno bylo dlouho známé, ale podobnosti o jeho hrobce a vládě nikdo neznal. Nové světlo do této záhady vnesl až výzkum uskutečněný českými egyptology v průběhu 80. let 20. století, který ukázal, jak bohatý materiál se skrýval pod pískem zakrývajícím zbytky jeho nedokončeného pohřebního komplexu v Abúsíru.

Velkým překvapením byl objev jednoho z nejzajímavějších souborů královských soch, rozsáhlého papyrového archivu, množství kultovního náčiní a pozůstatků výzdoby narychlo dokončovaného zádušního chrámu.

Celý svět žasl nad tím, co vydala lokalita vědeckou veřejností dříve považovaná za zcela probádanou.

- **Sanchuptahův oltář**

Jak dosvědčuje tento krásný oltář, ne všechny nejkrásnější kusy musejí pocházet z hrobek významných hodnostářů. Sanchuptah byl nižším úředníkem, kterému byla dopřána jen jednoduchá cihlová hrobka v oblasti u Abúsírského rybníku. Jaké překvapení ale na archeology čekalo, když v rámci sondážních prací narazili na tento výjimečně umělecky vyvedený oltář ležící přímo před obětní nikou.

Bylo na něm místo pro všechny základní komodity, které zemřelý po smrti potřeboval. Dva bazénky sloužily na vodu a pivo, kruhová deska měla nést maso, chléb a ovoce. V kameni vytesané náčiní na očistu a tabulka s posvátnými oleji pak zajišťovaly potřeby pro každodenní obětní rituál. To vše bylo obkrouženo a završeno obětními formullemi, jménem a tituly zemřelého a jeho podobou. Takto vybaven mohl Sanchuptah vstoupit do zásvětní existence.

- **Textová výzdoba z lufaovy hrobky**

Lufaa byl vzdělaný a pravděpodobně také vlivný kněz, ale (soudě podle antropologických dokladů) také velmi churavý muž. Jako výjimečnému znalci egyptských náboženských textů mu jeho hrobka poskytla prostor pro shromáždění magické, náboženské a rituální vybavy pro cestu do zásvětí. Pro badatele pak lufaaova pohřební komora zaplněná magickými formullemi, mytologickými texty a návody k náboženským obřadům představuje téměř bezedný zdroj informací, ale také záhad a tajemství. Lufaaův výběr z tehdy známých textů ukazuje, jak bohaté a různorodé musely být chrámové archivy uchovávací po tisíciletí svitky s magickými a rituálními texty určenými jen pro zasvěcené.

- **lufaovy kanopy**

■ Věčnost nemohla být zajištěna jen skrze obětiny a zádušní kult. Podstatnou podmínkou pro vstup do posmrtného života bylo zachování těla zemřelého. K tomuto účelu posloužila mumifikace, která na počátku dějin Egypta spočívala v přirozeném procesu vysušování lidských těl v horkém pouštním písku, ale postupem doby přecházela v umělé, ritualizované přetváření pomíjejícího těla v tělo „věčné“.

To mimo jiné obnášelo také vyjmutí vnitřností z břišní dutiny a jejich následné samostatné nabalzamování. Zásadní význam mělo srdce, které představovalo sídlo duše a svědomí a vracelo se zpět do již vysušeného těla. Játra, žaludek, plíce a střeva našla po příslušné úpravě místo ve čtyřech kanopách. Jednalo se o nádoby s širokým hrdlem a víkem s podobou zemřelého nebo čtyř Horových synů.

- **Socha písaře Nefera**

Sošky pisařů doložené z doby Staré říše by bylo možné spočítat na prstech jedné ruky. Žádný z nich však nemá na papyrovém svitku rozloženém na napnuté sukničce vyrytý text s obětní formulí tak jako Nefer. Jeho socha byla spolu s dalšími nalezena v tzv. serdábu – místě určeném v hrobce pro sochy zemřelého – v jeho skalní hrobce v jižním Abúsíru.

Do Neferova serdábu již ve starověku pronikli zloději při hledání cenností v pohřební výbavě. Sochami se trochu probrali, některé tím lehce poškodili, ale většina soch zůstala zachována ve výborném stavu.

To, co starověcí zloději ponechali na svém místě jako nedůležité, po několika tisíciletích objevil v roce 2012 tým prof. Miroslava Bárty pod nánosy písku a zapsal se svým výjimečným nálezem do dějin české a světové egyptologie.

- **Princezna Šeretnebej - detail tváře její sochy**

Kdo byla princezna Šeretnebtet, jejíž jméno, sochu i tělo skrýval písek v jižním Abúsíru po dlouhá tisíciletí? Proč byla pohřbena v nedokončené pohřební komoře na dně 11m hluboké šachty, snad bez bohaté pohřební výbavy? Kdo byl její manžel a rodina, která stála za ním a umožnila mu sňatek s královskou dcerou?

I přes úžasné nálezy, jakým je i objev souboru soch princezny Šeretnebtet, připomíná někdy archeologie spíše detektivní práci a přináší více otázek než odpovědí. I takový může být úspěšný archeologický výzkum, který je plný otazníků a zajímavých teorií o králích, princeznách, mocných úřednících, vlivných rodinách a jejich vzájemných vazbách.

- **Socha mudrce Kairsua**

Kairsu je další ze zajímavých postav, jejichž hrobky čeští vědci objevili a jejichž jména znovu přivedli k životu. Doklady posbírané z různých zdrojů vykreslují Kairsua jako mocného muže blízkého panovníkovi, který si již za svého života vydobyl významné postavení, a získal tak hrobku s prvky, které u jiných jeho vrstevníků nemají obdoby. Skrze své dílo a díky svým schopnostem pak ještě vydobyl věčné místo ve starověkých dějinách jako jeden z mudrců, jejichž práce a moudrost byla uznávána a opěvována dalšími generacemi Egyptanů. Naučení, které měl Kairsu sepsat, se sice do dnešních dnů zatím nepodařilo objevit, sami starověcí Egyptané jej řadili mezi takové postavy egyptského mudrosloví, jakými byli Imhotep, Ptahhotep nebo Nefertej.